

Наукові
перспективи

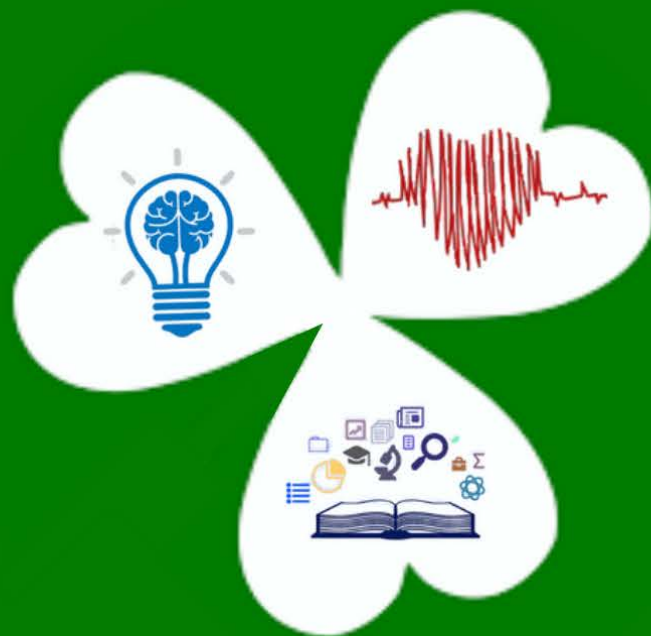
Журнал
видається
в рамках
роботи
Видавничої
групи

ПЕРСПЕКТИВИ ТА ІННОВАЦІЇ НАУКИ

СЕРІЯ "ПЕДАГОГІКА"

СЕРІЯ "ПСИХОЛОГІЯ"

СЕРІЯ "МЕДИЦИНА"

№ 5 (5) 2021

Видавнича група «Наукові перспективи»

Громадська організація «Християнська академія педагогічних наук України»

Громадська організація «Всеукраїнська асоціація педагогів і психологів з духовно-морального виховання»

за сприяння громадської наукової організації «Всеукраїнська Асамблея докторів наук з державного управління»

«Перспективи та інновації науки»

(Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»)

Випуск № 5(5) 2021

Київ – 2021

Publishing Group «Scientific Perspectives»

Public organization "Christian Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine"

**Public organization "All-Ukrainian Association of Teachers and Psychologists of
Spiritual and Moral Education"**

*with the assistance of the public scientific organization "Ukrainian Assembly of Doctors of
Sciences in Public Administration"*

"Prospects and innovations of science"

(Series "Pedagogy ", Series "Psychology ", Series "Medicine ")

Issue № 5(5) 2021

Kiev – 2021

«Перспективи та інновації науки (Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»)»: журнал. 2021. № 5(5) 2021. С. 902

Згідно наказу Міністерства освіти і науки України від 27.09.2021 № 1017 журналу присвоєно категорію "Б" із психології та педагогіки

Рекомендовано до видавництва Президією громадської наукової організації «Всеукраїнська Асамблея докторів наук з державного управління» (Рішення від 16.12.2021, № 3/12-21)

Журнал видається за активної підтримки КНП "Клінічна лікарня №15 Подільського району м. Києва"

Журнал заснований з метою розвитку вітчизняного наукового потенціалу та реалізації кращих традицій науки в Україні та за кордоном. Журнал висвітлює історію, теорію, механізми формування та функціонування, а, також, інноваційні питання розвитку психології, педагогіки та медицини. Видання розраховано на дослідників, викладачів вищих навчальних закладів, аспірантів, магістрів, фахівців-практиків.

Журнал включено до міжнародної наукометричної бази Index Copernicus (IC), до міжнародної наукометричної бази даних Research Bible, до міжнародної пошукової системи Google Scholar.

Голова редакційної колегії:

**Жукова Ірина
Віталіївна**

кандидат наук з державного управління, доцент, проректор з наукової роботи ПВНЗ
Університет Новітніх Технологій, виконавчий директор президії громадської наукової організації «Всеукраїнська асамблея докторів наук з державного управління» (Київ, Україна)

Головний редактор: Чернуха Надія Миколаївна — доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри соціальної реабілітації та соціальної педагогіки Київського національного університету імені Тараса Шевченка (Київ, Україна).

Заступник головного редактора: Сіданіч Ірина Леонідівна — доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки, адміністрування і спеціальної освіти (Київ, Україна);

Заступник головного редактора: Жуковський Василь Миколайович — доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри англійської мови Національного університету "Острозька академія" (Рівне, Україна).

Редакційна колегія:

- **Бахов Іван Степанович** — доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри іноземної філології та перекладу Міжрегіональної Академії управління персоналом (Київ, Україна)
- **Балахтар Катерина Сергіївна** — здобувач ступеня доктора філософії (PhD) за спеціальністю 053. Психологія, старший викладач кафедри іноземних мов в Національному університеті ім. О. О. Богомольця (Київ, Україна)
- **Біляковська Ольга Орестівна** — доктор педагогічних наук, професор кафедри загальної педагогіки та педагогіки вищої школи Львівського національного університету імені Івана Франка (м. Львів, Україна)
- **Васильєв Авер'ян Григорович** — доктор філософії (з медицини) PhD, медичний директор країн Перської затоки, GlaxoSmithKline (Дубай, ОАЕ)
- **Вергун Андрій Романович** — доктор медичних наук, доцент кафедри сімейної медицини, лікар-хірург вищої категорії, антиплагіатний експерт, старший інспектор наукового відділу, відповідальний за виявлення плагіату в наукових і навчально-методичних працях Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького (Львів, Україна)
- **Вовк Вікторія Миколаївна** — кандидат економічних наук, доцент кафедри економіки Державного університету ім. Станіслава Сташіца в Пілі (м. Піла, Польща)
- **Гвожджєвіч Сильвія** — кандидат наук, Державна професійна вища школа ім. Якуба з Парадижу в Гожуві-Великопольському (Польща)
- **Головач Наталія Василівна** — кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри управління персоналом та економіки праці Міжрегіональної Академії управління персоналом (Київ, Україна)
- **Гудзенко Ганна Володимирівна** — кандидат медичних наук, асистент кафедри неврології Національного медичного університету імені О.О. Богомольця (Київ, Україна)
- **Гуменникова Тамара Рудольфівна** — доктор педагогічних наук, професор, директор Придунайської філії Міжрегіональної Академії управління персоналом (Київ, Україна)
- **Долгова Олена Миколаївна** — кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри авіаційної психології Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- **Древіцька Оксана Остапівна** — доктор медичних наук, доцент, професор кафедри медичної психології Міжрегіональної Академії управління персоналом (Київ, Україна)
- **Журавльова Лариса Петрівна** — доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри психології Поліського національного університету (Житомир, Україна)
- **Заячківська Оксана Василівна** — кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів та економічної безпеки Національного університету водного господарства та природокористування (Рівне, Україна)

- Кудла М.В.** 441
РОЛЬ І МІСЦЕ ЦЕРКОВНОПАРАФІЯЛЬНИХ ШКІЛ У РОЗВИТКУ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ (ДРУГА ПОЛОВИНА ХІХ – ПОЧАТОК ХХ СТОЛІТТЯ)
- Левченко М.Г., Терешенко Н.В., Рехліцька А.Є.** 453
ВПЛИВ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ НА ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ЗДОБУВАЧІВ МИСТЕЦЬКИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ
- Малишевська О.С., Тимощук О.В., Мотрюк В.Б., Суслик З.Б., Погорілий М.П.** 466
ПОРІВНЯННЯ ВПЛИВУ ДИСТАНЦІЙНОГО ТА ОЧНОГО НАВЧАННЯ НА СТУДЕНТІВ ВИЩИХ ТА ПЕРЕДВИЩИХ МЕДИЧНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ
- Микуленко К.І., Шерман М.І., Гнедкова О.О.** 478
РОЗРОБЛЕННЯ ПРОТОТИПУ ІНФОРМАЦІЙНОЇ СИСТЕМИ НАВЧАЛЬНОГО ПРИЗНАЧЕННЯ «СТАТИСТИЧНІ МЕТОДИ У СОЦІОЛОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ»
- Молчанова Е.Ю., Руденко А.О.** 491
ПОБУДОВА МОДЕЛІ ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ
- Мухтаров М.А., Кольцова О.С., Разуменко О.В., Голяка С.К.** 502
ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ШКОЛЯРІВ В ПРОЦЕСІ СПОРТИВНО-МАСОВОЇ РОБОТИ З ЕЛЕМЕНТАМИ ОЛІМПІЙСЬКОЇ ОСВІТИ
- Ніколаєску І.О., Михальчук О.О., Нікітська Ю.М.** 512
ЗМІСТ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОГО СУПРОВОДУ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ
- Оксенюк О.В.** 523
ОРГАНІЗАЦІЙНА ПРИЗМА УПРАВЛІННЯ ПРОФЕСІЙНИМ РОЗВИТКОМ У ЗАКЛАДІ ОСВІТИ
- Онипченко О.І., Печериця Н.М., Гладун Т.О.** 534
ДОСВІД ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ ДО РОБОТИ З ГЕРОНТОЛОГІЧНОЮ ГРУПОЮ

УДК 37.035:796.011.1:796.032

[https://doi.org/10.52058/2786-4952-2021-5\(5\)-502-511](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2021-5(5)-502-511)

Мухтаров Майкл Абазарович здобувач II курсу другого (магістерського) рівня факультету фізичного виховання та спорту, Херсонський державний університет, вул. Університетська, 27, м. Херсон, 73000, тел.: (0552) 32-67-65, e-mail: muchtarov16@gmail.com

Кольцова Ольга Сергіївна кандидат педагогічних наук, доцент, Херсонський державний університет, вул. Університетська, 27, м. Херсон, 73000, тел.: (0552) 32-67-65, e-mail: olya.kolcova@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-4817-7812>

Разуменко Ольга Вікторівна спеціаліст вищої категорії, вчитель-методист Херсонської гімназії №1, просп. Св. Кирила та Мефодія, 17-Б, м. Херсон, 73020, тел.: (0552) 29-11-55 e-mail: potarka77@ukr.net

Голяка Сергій Кіндратович кандидат біологічних наук, доцент, Херсонський державний університет, вул. Університетська, 27, м. Херсон, 73000, тел.: (0552) 32-67-65, e-mail: s.golyaka@ukr.net, <https://orcid.org/0000-0002-4817-7812>

ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ШКОЛЯРІВ В ПРОЦЕСІ СПОРТИВНО-МАСОВОЇ РОБОТИ З ЕЛЕМЕНТАМИ ОЛІМПІЙСЬКОЇ ОСВІТИ

Анотація. В сучасних умовах життєдіяльності наявний дуже великий вплив засобів масової інформації та інтернету на формування ціннісних орієнтацій особистості, її моральних норм та поведінки. В контексті цього, особливу увагу необхідно приділяти підростаючому поколінню та враховувати цілий комплекс особливостей життєдіяльності дітей та молоді.

Важливого значення в житті кожної людини та становленні її в колективі відіграють соціальні компетентності, основними критеріями яких виокремлюють: здатність до спілкування; адекватність дій та поведінки; здатність до співпраці; наявність особистісних характеристик та ціннісних орієнтацій. Відповідність означеним критеріям та соціальним очікуванням зумовлює ступінь розвитку соціальної компетентності.

Основними складовими соціальної компетентності визначають: мобільність, вміння адаптуватись та визначати особистісні завдання, уміння планувати та реалізовувати власні ідеї, працювати в команді, підтримувати партнерські взаємини, здатність до вирішення проблемних чи конфліктних ситуацій. Рівень сформованості соціальної компетентності відображає

структуру міжособистісних відносин, на які впливають об'єктивні та суб'єктивні фактори.

Формування соціальних компетентностей відбувається ефективніше за наявності наступних складових: цікавість, емоційність, подолання власних страхів та інше.

Культуру молоді характеризує переважна спрямованість на сферу дозвілля, комбінацію активного та пасивного відпочинку, наявність різноманітних заходів.

Аналіз науково-методичної літератури дозволив визначити, що фізична культура й спорт можуть стати ефективним засобом формування особистості. Вони спрямовують ціннісні орієнтації особистості, розвивають вміння взаємодіяти в команді, лідерські якості, сприяють формуванню позитивного психоемоційного клімату. Саме тому особливої актуальності набуває спортивно-масова робота з використанням елементів олімпійської освіти.

Аналіз результатів проведеного дослідження дозволив підтвердити значення занять фізичною культурою й спортом у формуванні індивідуальних та групових характеристиках учнів. Учні, що мають різнобічний спортивно-масовий досвід перевершують інших дітей за обсягом й інтенсивністю спілкування, показниками самовизначення в колективі.

Засоби фізичної культури й спорту при правильному керуванні відіграють вагомую роль в активізації особистості, впливаючи не тільки на спосіб життя, моральне виховання, але й на соціальне середовище, що її оточує.

Ключові слова: соціальні компетентності, спортивно-масові заходи, школярі, олімпійська освіта.

Mukhtarov Maikl Abazarovich A second-year student of the second (master's) level of the Faculty of Physical Education and Sports, Kherson State University, Universytetska St., 27, Kherson, 73000, tel.: (0552) 32-67-65, e-mail: muchtarov16@gmail.com

Koltsova Olha Serhiivna Ph.D. of Pedagogic Sciences, Associate Professor, Kherson State University, Universytetska St., 27, Kherson, 73000, tel.: (0552) 32-67-65, e-mail: olya.kolcova@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-4817-7812>

Razumenko Olha Viktorivna Specialist of the highest category, teacher-methodologist of Kherson gymnasium №1, Av. St. Kyryla ta Mefodiya, 17-B, Kherson, 73020, tel.: (0552)29-11-55 e-mail: potapka77@ukr.net

Holiaka Serhii Kindratovych Ph.D. of biological sciences, Associate Professor, Kherson State University, Universytetska St., 27, Kherson, 73000, tel.: (0552) 32-67-65, e-mail: s.golyaka@ukr.net, <https://orcid.org/0000-0001-6805-584X>

FORMATION OF SOCIAL COMPETENCIES OF SCHOOLCHILDREN IN THE PROCESS OF SPORTS AND MASS WORK WITH ELEMENTS OF OLYMPIC EDUCATION

Abstract. In modern living conditions there is a very large influence of the media and the Internet on the formation of value orientations of the individual, his moral norms and behavior. In this context, special attention should be paid to the younger generation and take into account a range of features of life of children and youth.

Social competencies play an important role in the life of each person and their formation in the team, the main criteria of which are: the ability to communicate; adequacy of actions and behavior; ability to cooperate; presence of personal characteristics and value orientations. Compliance with these criteria and social expectations determines the degree of development of social competence.

The main components of social competence are: mobility, the ability to adapt and define personal tasks, the ability to plan and implement their own ideas, work in a team, maintain partnerships, the ability to resolve problematic or conflict situations.

The level of formation of social competence reflects the structure of interpersonal relationships, which are influenced by objective and subjective factors. The formation of social competencies is more effective in the presence of the following components: curiosity, emotionality, overcoming their own fears and more. Youth culture is characterized by a predominant focus on leisure, a combination of active and passive recreation, the availability of various activities.

The analysis of scientific and methodological literature revealed that physical culture and sports can be an effective means of forming a personality. They guide the value orientations of the individual, develop the ability to interact in a team, leadership skills, contribute to the formation of a positive psycho-emotional climate. That is why mass sports work with the use of elements of Olympic education becomes especially important. The analysis of the results of the study allowed to confirm the importance of physical culture and sports in the formation of individual and group characteristics of students. Students with diverse sports experience outperform other children in terms of volume and intensity of communication, indicators of self-determination in the team.

Means of physical culture and sports, when properly managed, play an important role in activating the personality, influencing not only the way of life, moral education, but also the social environment that surrounds it.

Keywords: social competencies, sports events, schoolchildren, Olympic education.

Постановка проблеми. На всіх етапах життя людини висувались високі вимоги до розвитку її особистісних якостей. Зміни в сучасному житті висувають нові вимоги до розвитку компетентностей людини, особливо соціальних, які забезпечують її духовний розвиток протягом життя та

впливають на формування міжособистісних відносин.

Соціокультурна ситуація та масова діджиталізація призводять до формування певних суперечностей в ціннісних орієнтаціях дітей та молоді. Цей факт обумовлює необхідність пошуку нових підходів у зменшенні впливу негативних тенденцій на особистість, формуванні її особистісних якостей.

Одним з підходів впливу на особистість є використання засобів та методів фізичної культури. В контексті нашого дослідження, значення фізичної культури розглядаються нами через єдність об'єктивних і суб'єктивних цінностей, що відіграють важливого значення у формування ціннісних відносин людини. Одним з розповсюджених напрямів фізичної культури є спортивно-масова робота, яка насичена ігровою діяльністю, змагальною активністю та елементами свята. Цей факт підводить до розгляду спеціально-організованої спортивно-масової роботи як ефективної форми регуляції міжособистісних відносин, соціальної поведінки та активності [10].

Усе вище зазначене обумовлює актуальність нашого дослідження, яке спрямоване на пошук нових підходів у формуванні соціальних компетентностей школярів.

Дослідження відбувалось відповідно науково-дослідної теми кафедри теорії та методики фізичного виховання «Соціально-педагогічні та медико-біологічні основи фізкультурно-оздоровчої роботи різних груп населення».

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Формування особистісних якостей людини та міжособистісних відносин завжди були в центрі уваги багатьох вчених (Б.Г. Анан'єв, А.В. Петровський, А.С. Макаренко, Є.С. Волков, К.А. Альбуханова-Славська та ін.).

Питаннями олімпійської освіти у системі навчально-виховної роботи в загальноосвітніх навчальних закладах, а також дослідженням новітніх фізкультурно-оздоровчі технології у фізичному вихованні займалися Булатова М.М., Єрмолова В.М., Усачов Ю.А., Васильєва О.В., Барабанова В.Б., Кольцова О.С., Кострікова К.С. та інші.

Однак, питання формування соціальних компетентностей школярів в процесі спортивно-масової роботи з елементами олімпійської освіти розроблені не в повному обсязі та потребують додаткової уваги.

Мета статті – проаналізувати вплив спортивно-масової діяльності на формування культури міжособистісних відносин як складової соціальних компетентностей школярів.

Виклад основного матеріалу. «Компетентності особистості – це певні характеристики особистості, які дозволяють досягти поставлених цілей» [2]. Неналежна увага до формування необхідних життєвих компетентностей в закладах освіти в подальшому призводить до труднощів у реалізації життєвої стратегії дитини.

В досягненні цілей найбільшого значення мають компетентності соціального характеру. Основними критеріями соціальної компетентності є:

- здатність до спілкування;

- адекватність дій та поведінки;
- здатність до співпраці;
- наявність особистісних характеристик та ціннісних орієнтацій [1].

Відповідність означеним критеріям та соціальним очікуванням зумовлює ступінь розвитку соціальної компетентності.

Розглянемо структуру соціальної компетентності:

1. Наявні знання.
2. Мотивація.
3. Ціннісне ставлення.
4. Емоційно-вольова регуляція.
5. Поведінка та досвід прояву компетентностних показників [3].

В наукових дослідженнях є й інші підходи до визначення складових соціальної компетентності. Наприклад, Т. Кучина [5] виділяє когнітивний, інтелектуальний та діяльнісний компоненти, які обумовлюють поведінку та діяльність особистості.

Смагіна Т. [9] виокремлює такі структурні складові соціальної компетентності: знання, ціннісний та поведінковий.

В контексті нашого дослідження, ми спираємося на структуру, яка містить в собі особистісний, когнітивний та морально-ціннісний компоненти.

Отже, поєднуючи всі вище означені підходи, можна сказати, що в структурі соціальної компетентності підлітка мають бути наступні компоненти:

- Теоретичний (когнітивний), який характеризується наявністю необхідних знань, поведінкових норм, суспільних вимог, особливостей щодо соціальних відносин, підходів до уникнення суперечностей та конфліктних ситуацій, що сприяє формуванню ідеалів особистості, її ціннісних орієнтацій, вибору засобів для досягнення мети та інше. До основних критеріїв даного компоненту відносяться глибина знань та їх імплементація в життя.

- Поведінковий – характеризує психологічну самостійність особистості, особливості відносин між людьми, обумовлює соціальну активність людини на основі встановлених норм та правил, вміння вирішувати внутрішні та зовнішні конфлікти, здійснювати моральний вибір. Поведінковий компонент має за підґрунтя теоретичний й реалізується у практичних вчинках [3].

Аналіз науково-методичної літератури дозволив визначити, що ефективний розвиток соціальної компетентності залежить від:

- вікових та особистісних особливостей;
- психоемоційного клімату освітнього простору родини, закладу освіти та ін.;
- життєвого досвіду;
- рівня взаємодії з дорослими;
- особливостей освітнього та виховного процесів;
- мотивації;
- дотримання педагогічних принципів та інше [5].

В повсякденному житті соціальні компетентності особистості відіграють

важливу роль у формуванні та становленні міжособистісних відносин.

«Міжособистісні відносини – це система установок очікувань і орієнтацій членів певної групи відносно один одного, обумовлених організацією спільної діяльності та базуються на загальних уявленнях про цінності і громадських нормах» [7].

Фізичній культурі та спорту притаманні наступні складові, які сприяють соціалізації особистості та формуванню міжособистісних відносин:

1. Інтерес та цікавість.
2. Подолання певних труднощів та завдань.
3. Емоційність.
4. Подолання власних страхів.
5. Виховання особистісних якостей.
6. Формування нових ідеалів.

Спортивно-масова робота відіграє важливого значення в житті кожної дитини, формуванні основ здорового способу життя та оптимізації рухової активності. Спортивно-масова діяльність задовольняє потреби людини в русі та спілкуванні, її особистісному розвитку [6].

Отже, соціалізація особистості під час занять фізичною культурою та спортом відбувається у напрямку колектив-особистість, де кожен робить свій внесок у розвиток стосунків та групової взаємодії.

З метою вирішення поставлених завдань, ми проаналізували можливості використання спортивно-масових заходів у формуванні саме соціальних компетентностей учнів. Розглянемо даний підхід на прикладі. Найбільшим спортивно-масовим заходом, до якого готуються учні протягом другого навчального семестру є «Олімпійське лелеченя». Даний захід започатковано НОК України за підтримки Міністерства молоді та спорту України. Організація проведення даного заходу здійснюється протягом навчального року й є підсумковим заходом з олімпійської освіти.

Захід проводиться у декілька етапів: загальношкільний (учні на базі закладу загальної середньої освіти здійснюють відбір у команди, проявляють активність у спортивно-масовій роботі, готують необхідні завдання), районний/міський (проводяться змагання між закладами освіти, учні змагаються участь в спортивних естафетах, теоретичних квестах, презентують спортивно-творчі номери тощо), переможці міського етапу отримують можливість прийняти участь в обласному етапі у місті Києві [4].

Організація першого шкільного етапу здійснюється в контексті спортивно-масової роботи вчителем фізичної культури спільно з адміністрацією закладу освіти. В даному етапі приймають участь учні середніх класів (5-7 класи).

В своєму дослідженні ми вирішили проаналізувати вплив засобів спортивно-масової роботи з використанням елементів олімпійської освіти на формування міжособистісних відносин школярів. Ми припускали, що участь в заходах з олімпійської освіти та підготовка до найбільшого заходу «Олімпійське лелеченя» сприяють розвитку навичок командної взаємодії,

співробітництва та спілкування.

Для ефективного проведення дослідження та вирішення поставленої мети нами були виділені дві групи. До першої експериментальної групи (ЕГ-1) увійшли учні 6 класу, у кількості 25 осіб, які входять до шкільного осередку олімпійської освіти, приймають активну участь в організації та проведенні різноманітних спортивно-масових заходів, в тому числі Херсонського обласного відділення Національного олімпійського комітету.

До другої експериментальної групи – групи порівняння (ГП) увійшли учні 6 класу, у кількості 23 особи, які не входять до осередку, але приймали участь у виховних та спортивно-масових заходах закладу освіти.

Перед початком дослідження було проведено індивідуальні бесіди зі школярами, під час яких відбулося їх ознайомлення з програмою дослідження; кожному із них було запропоновано заповнити індивідуальні картки.

У ході спостереження та бесід з учнями ми визначали причини несприятливих відношень в групі, які, в більшості, виникали через різноманітність інтересів. В такому випадку, вчителем проводилась бесіда чи дискусія, зняття негативних установок, моделювання певних ситуацій, які підвищують чи змінюють відношення до «ізолюваного» учня.

Важливе значення у формуванні міжособистісних відносин та зміни несприятливого положення учня в колективі відігравав метод доручення, який активно використовувався в процесі спортивно-масової роботи.

Даний метод полягав у тому, що учню давалося додаткове відповідальне завдання, яке було важливим для усього колективу. При цьому обов'язково необхідно переконати учня в серйозності виконуваного доручення.

Підготовка до заходу «Олімпійське лелечення» тривала протягом двох місяців, тому мала певні перспективи для розвитку учнівського колективу. В контексті нашого дослідження, учні приймали активну участь в підготовці до «Олімпійського лелечення», розробці творчих завдань (девізу, емблеми, представленні команди тощо), пошуку необхідної інформації для відповідей на питання вікторини, тренувались для проходження комбінованих естафет. Вся означена діяльність дозволяла проявити кращі сторони особистості в активній діяльності.

В процесі підготовки до заходу нами було структуровано роботу в мікрогрупах, здійснювалось спостереження за черговістю та послідовністю презентації вмінь та навичок, заохочення ініціативи.

Такий підхід до організації роботи сприяв рівності учнів, формуванню відчуття причетності до досягнутого результату.

З метою закріплення отриманих знань, вмінь, навичок, моделей поведінки тощо використовувався метод рефлексії, під час якого велика увага приділялась самоаналізу та роботі над самовдосконаленням особистісних якостей.

При організації та проведенні дослідження ми припускали, що методичні прийоми та різноманітні виховні ситуації, які характерні для спортивно-

масової роботи, особливо змагальний компонент, створюють можливості для самовираження особистості та налагодження певної взаємодії. Важливого значення при цьому набуває ситуація співучасті за успіхи та поразки представників команди.

В процесі спортивно-масової роботи при проведенні заходів враховувались наступні положення:

1. Створювався позитивний емоційний настрій.
2. Здійснювалось стимулювання подолання різноманітних складнощів, підтримувалась взаємодія в команді, взаємодопомога.
3. Формувалась дисциплінованість, організаційні навички, здійснювалась колективна робота

Протягом дослідження рівень групової згуртованості (за Сішором) в групах змінився. В експериментальній групі показник збільшився на 8,7 балів та набув значення високого рівня. В групі порівняння показник згуртованості збільшився на 6,9 балів та набув «вище за середнє» рівень. Зазначимо, що при вихідному тестуванні показники обох груп були нижчі за середній рівень.

Паралельно з розрахунком рівня згуртованості, дослідження дозволило з'ясувати, як самі учні оцінюють колектив і своє самопочуття в ньому. Так, 72% опитаних зізналися, що почувають себе частиною колективу й хотіли б залишитися саме в ньому.

Всі ці змінні - індекс ізольованості, рівень групової згуртованості - прямо пов'язані із соціально-психологічним кліматом в учнівському колективі та відображають його характер. Отже, зі зростанням показників благополуччя міжособистісних відносин відповідно оптимізувався соціально-психологічний клімат досліджуваних груп.

З метою більш точної оцінки мікроклімату учнівських груп, ми провели дослідження за методикою В.М. Зав'ялова. Розрахунки показали, що наявний соціально-психологічний клімат групи порівняння оцінюється як «середньо-високий» по ступені сприятливості, а в експериментальній групі - як «високий».

Це пов'язане з тим, що кожний із методів формування міжособистісних відносин в учнівському колективі непрямым шляхом сприяв оптимізації соціально-психологічного клімату.

При опрацюванні отриманих результатів за допомогою методу нуль-гіпотези нами були отримані непараметричні критерії - 6,68 (ЕГ) та 5,78 (ГП) відповідно, що свідчить про те, що формування соціальних компетентностей учнів відбуватиметься більш ефективно при залученні дітей до спортивно-масової роботи з використанням елементів олімпійської освіти.

Таким чином, не тільки якісні, але й кількісні показники підтвердили позитивний характер змін, що відбулися в групах.

Висновки. Аналіз результатів проведеного дослідження дозволив підтвердити значення занять фізичною культурою й спортом у формуванні індивідуальних та групових характеристик учнів. Спортивно-масова робота,

що відрізняється високим рівнем міжособистісної взаємодії, при однаковому рівні педагогічного керування створює більш сприятливі умови для придбання необхідного психолого-педагогічного досвіду.

Учні, що мають різнобічний спортивно-масовий досвід (особливо при постійних заняттях в гуртках, секціях чи активній участі в житті осередку олімпійської освіти тощо) перевершують інших дітей за обсягом й інтенсивністю спілкування, показниками самовизначення в колективі.

Дослідно-експериментальна робота дозволила зробити висновок про те, що формуванню взаємин в учнівському колективі сприяє використання засобів спортивно-масової роботи з елементами олімпійської освіти. Формування міжособистісних відносин виявилось можливим при реалізації особистісного підходу, обліку особливостей міжособистісних відносин, цілеспрямованому формуванні міжособистісних відносин через організацію спортивно-масової роботи.

Література:

1. Беккер Н. В. Основы формирования социальной компетентности школьников. *Научно-педагогическое обозрение*. 2015. № 2 (8). С. 54-62.
2. Глузман О. В. Базові компетентності : сутність та значення в життєвому успіху особистості. *Педагогіка і психологія*. 2009. № 2. С. 51–61.
3. Гончарова-Горяньська М. В. Соціальна компетентність : поняття, зміст, шляхи формування в дослідженнях зарубіжних авторів. *Рідна школа*. 2004. №7-8. С. 71-74.
4. Єрмолова В. М. Олімпійська освіта: теорія і практика. К.: НОК, 2011. 335 с.
5. Кучина Т.Д. Соціальна компетентність підлітка: шляхи формування і діагностика. URL: <https://en.calameo.com/books/004263914f7f5ab63db61>.
6. Лубышева Л.И. Современный ценностный потенциал физической культуры и спорта и пути его освоения обществом и личностью. *Теория и практика физической культуры*. 1997. №6. С.10-13.
7. Міжособистісні стосунки. URL: <http://referatss.com.ua/work/mizhosobistisni-stosunki/>
8. Пилоян Р.А., Суханов А.Д. Физическая культура как объект познания в аспекте психологической теории деятельности. *Теория и практика физической культуры*, 2005. №1. С. 40-45.
9. Смагіна Т. М. Поняття та структура соціальної компетентності учнів як наукова проблема. *Вісник Житомирського державного університету : педагогічні науки*. 2010. Вип. 50. С. 138-142.
10. Шиян Б. М. Теорія і методика фізичного виховання школярів. Тернопіль : Навч. книга – Богдан, 2001. Ч. 1. 272 с.

References:

1. Bekker, N. V. (2015) Osnovy formirovaniya sotsialnoy kompetentnosti shkolnikov. [Fundamentals of the formation of social competence of schoolchildren.]. *Nauchno-pedagogicheskoe obozrenie - Scientific and pedagogical review*, 2 (8), 54-62. [in Russia].
2. Hluzman, O. V. (2009) Bazovi kompetentnosti : sutnist ta znachennia v zhyttievomu uspiyku osobystosti. [Basic competencies: the essence and significance in the life success of the individual]. *Pedahohika i psykhohohiia - Pedagogy and psychology*, 2, 51-61. [in Ukrainian].
3. Honcharova-Horianska, M. V. (2004) Sotsialna kompetentnist : poniattia, zmist, shliakhy formuvannia v doslidzhenniakh zarubizhnykh avtoriv [Social competence: concept, content, ways of formation in researches of foreign authors]. *Ridna shkola - Native school*, 7-8, 71-74. [in Ukrainian].

4. Iermolova, V. M. (2011) Olimpiiska osvita: teoriia i praktyka. [Olympic education: theory and practice]. Kiev: Olimpiyskaya literatura. [in Ukrainian].
11. Kuchyna T.D. Sotsialna kompetentnist pidlitka: shliakhy formuvannia i diahnostryka [Adolescent social competence: ways of formation and diagnosis]. *en.calameo.com*. Retrieved from <https://en.calameo.com/books/004263914f7f5ab63db61>.
5. Lubyisheva, L.I. (1997) Sovremennyiy tsennostnyiy potentsial fizicheskoy kulturyi i sporta i puti ego osvoeniya obschestvom i lichnostyu [The modern value potential of physical culture and sports and the ways of its development by society and the individual]. *Teoriya i praktika fizicheskoy kulturyi - Theory and practice of physical culture*, 6, 10-13. [in Russia].
6. Mizhosobystisni stosunky [Interpersonal relationships]. *referatss.com.ua*. Retrieved from <http://referatss.com.ua/work/mizhosobystisni-stosunki/> [in Ukrainian].
7. Pyloian, R.A., Sukhanov, A.D. (2005) Fyzycheskaia kultura kak ob'ekt poznaniya v aspekte psikhologicheskoi teoryi deiatelnosti. [Physical culture as an object of knowledge in the aspect of psychological theory of activity]. *Teoriya i praktika fizicheskoy kulturyi. - Theory and practice of physical culture*, 1, 40-45. [in Russia].
8. Smahina, T. M. (2010) Poniattia ta struktura sotsialnoi kompetentnosti uchniv yak naukova problema [The concept and structure of social competence of students as a scientific problem]. *Visnyk Zhytomyrskoho derzhavnoho universytetu : pedahohichni nauky - Bulletin of Zhytomyr State University: pedagogical sciences*, 50, 138-142. [in Ukrainian].
9. Shyian, B. M. (2001) Teoriia i metodyka fizychnoho vykhovannia shkoliariv [The concept and structure of social competence of students as a scientific problem]. Ternopil : Navch. knyha – Bohdan, 2001. [in Ukrainian].